

M. M. Debelakova:

Komna

(Konec.)

II.

Zopet je prišla zima. Komna je oblekla božično obleko. Ko je po grebenih podil veter snežne zastave, je v mali koči brlelo božično drevesce.

Solnčni dnevi so sledili. Radi tradicije smo šli na Bogatin in vozili po njegovem zahodnem pobočju k desnemu Bogatinskemu sedlu.

Mahavček (2008 m).

Drugo jutro smo odšli na Mahavček. Previdno smo prečkali njegovo vzhodno pobočje. Po strmih snežiščih med skalnatimi skoki smo dosegli izpihani ledeni jugovzhodni greben. Boreč se z vetrom, smo sledili grebenu na ozek vrh Mahavčka. Veter se je zajemal v obleko, odnašal besede iz ust in v divjih vrtincih zaplesal po grebenih. Nedosegljivo daleč v kopreni prejasnega dne se je dvigal na zahodu Krn, nalik vnebokipečemu hrepenenju. Pot k njemu vodi sedaj po italijanskem ozemlju. Lepota belih gorâ je velika in poželjenje po tej lepoti še večje!

Veter je odnesel besede, a v očeh treh tovarišev na Mahavčku je žarelo veselje. In vendar te obiščemo, ponosni Krn!

Zaprašilo se je za smučmi, brzele so v zavetno dolino Govnjačev, kakor bi hotele ubežati skušnjavi daljne, vabeče lepote.

*

Prišla je novoletna noč, svetla zimska noč s škripajočim snegom. Troje hrepenečih bitij je hitelo skozi dolino Gracije na Bogatinsko sedlo proti Krnu.

Krn (2245 m).

Zadnja noč starega leta! Luna je mežikala izza oblakov, nemirne luči so plaho begale po snegu. Žgoč veter je bril preko sedla. V temačni, negotovi razsvetljavi je bil Krn visok in pošasten.

Novoletna polnoč!

Po komaj prst visokem pršiču so brzele smučič neslišno v dolino, sledile tipaje komaj vidni smučini laške patrolje. V pojočih kristija-

nijah so razgalile ovinkê. Iz mraka so se izvili obrisi koč: Duplje planina! S pridržano sapo smo prisluškovali v tiho noč. Vse je molčalo. Tiho smo smuknili mimo koč in hiteli proti Krnskemu jezeru.

Luna je bila utonila v gostih oblakih. Med temnimi pobočji je ležala gladka deviška površina jezera. Bajna je ta kotlina v brezsenčnih nočeh. Zdi se ti, da se nad teboj sklepajo strma pobočja v temne oboke. Ta tesnoba šele izgine, ko zagledaš Krn.

Pošastno, ko gotska katedrala, se je dvigal Krn do težkih, brezbarvnih oblakov. Pot ni bila lahka v temi in po zledenelem snegu. Ob pol dveh ponoči smo bili pri planini Na Polju (1530 m). Nato smo prišli do strmali. Težka je bila orientacija, težka kakor ledeni prehodi. Iz goste, enolične tmine so padale osamele ledene snežinke. Videli smo komaj korak pred seboj. Ko smo stali pod stenami Krna, nas je obdajala nemirna brezbarvnost. Na levo je bil prehod k sedlu, a mi ga nismo videli. Poti ni bilo možno nadaljevati. Neodločni smo stali v kljuvajočem mrazu pod Krnom. Vrniti smo se morali.

Previdno stopaje smo se spuščali v noč. Vodstvo smo prepustili smučem, ki so trdovratno silile nizdol. Nekje je Mirko zlomil rtič¹. Vozil je dalje po eni smučki.

Kakor mora je ležala tista noč na duši. Bila je neskončno dolga ko strmovine Krna. Končno smo se znašli Na Polju. Odpeli smo si smučki in zlezli v neko bajto v mrvo, a toplote ni bilo. Odrinili smo, saj dan ni bil več daleč.

Ko pridemo do jezera, so oblike zadobile sence in vnete, trudne oči so zopet videle svetlobo dneva.

Po dvanajsturni odsotnosti smo zopet stali na Bogatinovem sedlu. Ponosno se je dvigal Krn k sinjemu nebu. Pretekla noč se nam je zdela neresnična.

Vrh Gracije (1920 m) — Lánževica (2003 m)².

Z Bogatinovega sedla smo prihodnji dan odšli po grebenih. Nebo je bilo svinčeno, po vrhovih so plapolale svinčene zastave. Po široki ledeni šiji smo dospeli na Vrh Gracije. Smele opasti so krasile daljni greben do Lanževice. To je bila naša prva tura v Lepo Komno. Neusmiljeno je bril veter. Po zavetnih pobočjih smo smučali proti jugu v veliko kotanjo med Bogatinom in Lanževico. Ko je zatonilo solnce za Mahavčkom, smo bili doma na Govnjačih.

*

¹ Smučka ima peto, latvo (Badjura ima ploh), rtič (Badjura: krivina, kar pa je Krümmung) in rilček.

² Na specijalki spačenka Lansepra in spačeno bohinjski Lampršca.

Naslednjo zimo je dehtelo po božičnih poticah, ko smo se peljali skozi Bohinjsko Bistrico. V »Zlatorogu« je ogromno božično drevo čakalo svečane razsvetljave.

Vlado, Edo in jaz smo odšli dalje k samotni Komni. Topot je ostala naša kočja na Govnjačih zapuščena. Uredili smo si kočjo na planini »Na Kraju« za daljše bivanje, ker smo hoteli obiskati Lepo Komno.

Vrh Krnice (1874 m) — Kal (2001 m).

Prvi solnčni dan nas je peljal po dolinah in kontah Lepe Komne k prostrani kotanji Poljanica. Po lahkem pobočju smo dosegli Vrh Krnice. V nedotaknjeni lepoti je ležala pred nami dolina Fonde in dolina »Za Bajarjem«, laški del Lepe Komne. Poset v ta predel smo morali odložiti. Po udobnem grebenu smo dosegli Mala Vrata pod Kalom. Prvo stopnjo smo obšli na desno po strmem snežišču, prečkali južno pobočje in zavili na škrbino med oba vrha Kala. Levi je višji, zato smo zavili na levo pod njega in skozi ozek snežni žleb prišli na vrh. Pred nami je ležala Gorenja Komna. Pred leti smo jo bili enkrat obiskali. Iz Zajézerske doline smo posetili krnico »Za Dolino« pod Špičjem. Vse drugo nam je ostalo neznano.

V odjugi ni bila vožnja dobra. Deloma poledeneli predeli so bili kaj neprijetni. Na takem mestu je izpodnesla Edija kristijanija preko skalnate stopnje. K sreči je padel v zamef in odnesel neznatne praskе. Kmalu smo bili na Malih Vratih in v Poljanici, z nočjo na planini »Na Kraju«.

Naslednji dan je medlo. Neprostovoljen počitek! Vlado je odšel domov.

Ponovno se je zjasnilo. Z Edijem sva v drugo šla v Lepo Komno.

Oslova Škrbina (1850 m) — Lanževica — Srednji Vrh (1870 m).

Iz Poljanice sva v ključih dospela na Oslovo Škrbino. Dan je bil jasen, pod smučmi je pel pršič. Na Škrbini je zavel močan krivec. V dolgem ključu sva prečkala vzhodno pobočje Lanževice in po lahkem terenu dosegla njen vrh.

Ko po perju so hitele smučke v Dolníke. V dolini sem se zleknila na solnce, Edo pa je odšel na Srednji Vrh po zahodnem pobočju. S priprtimi očmi sem sledila temni postavi, ki je risala v nedotaknjeno beloto pobočja svetlovijoličasto sled. Prijatelj je bil na vrhu in kmalu na to se je pred menoj izluščil iz oblaka pršiča.

Vrnila sva se na Kraj. In polna željâ za drugo zimo sva sestopila v dolino.

*

Komaj ped snega je bilo v Bistrici, ko smo stopili iz vlaka. Kričiči smučarski aspiranti so se prerivali v pripravljene avtobuse.

Vlado, Edo in jaz smo tiho sedeli v kotu, onemeli ob besedičenju smuških junakov. Pri Sv. Janezu se je voz izpraznil, mi pa smo se peljali do »Zlatoroga«.

Tenka, prosojna megla je padla po Ukanci. Po vijugah je bilo drevje pokrito z ivjem, iz skal so viseli zelenkasti ocurki. Zopet sem štela ovinke. Petdeset jih je! Prišlo je Dobravčevo Kopišče in zadnja strmal, ki vodi na Vrhe. Razposajene snežinke so mrgolele pred očmi. Prečkali smo proti Govnjačem. Po dveletni odsotnosti sem zopet zagledala svoj »sanatorij«. Koča je bila v obupnem stanju. Vsi trije smo delali pozno v noč, da smo jo vsaj deloma popravili.

Brez željâ smo zaspali. Drugi dan so prišli: Mirko, Sergij in Živko. Tako velike družbe še ni videla moja samotna planina. Mlada, vesela kri, polna hrepenenja po solncu. Zvečer je zažarelo majhno božično drevesce, v kotliču pa je vrel čaj za božični punč.

*

Zjutraj so se vrhovi lesketali v zlatu. Iz mrzle sence doline smo hiteli po plazu v Dolnike, solncu nasproti, v vsakoletnem romanju na Bogatin, zakladnico Zlatoroga. Na sedlu pod vrhom Škrli smo prišli v solnce in počasi stopali proti levemu sedlu Bogatina. Naša premrta telesa so željno vsrkavala tople solnčne žarke. Smuči so ostale na sedlu, mi pa smo odšli po izpihanem grebenu na vrh.

Na Kserjû (1971 m).

Drugi dan smo zopet odšli v Dolnike, a zavili na levo v neznan teren, v krnico Planje pod Vrhovi: Na Kserju, Veliki Vrh, Mali Vrh in Podrto Goro. Po nedotaknjenem strmem snežišču smo se vzpenjali k sedlu med Velikim Vrhom in Na Kserju. Severni raz Velikega Vrha je bil izpihan in poledenele skale so izgledale v ivju ko snežni pritlikavci. »Dilce« so ostale na sedlu. Odšli smo po južnem grebenu proti vrhu Kserja. Bil je dolg, solnčen greben, kjer smo zapuščali globoke, temne luknje. Z vrha smo imeli diven razgled proti jugu.

V velikih, pršečih se lokih smo brzeli preko Planje in jo prečkali do pobočij Koka (1830 m). Po strmih plazovinah smo dospeli na Govnjače.

Tovariši so se poslovili in tudi midva z Edijem sva odšla preko Vrhov, Osojnega Kala in Lepučnice v Zajezersko dolino. Drugi dan sva se poslovila na Hribaricah od Komne in odšla na silvestrovanje na Kredarico.

*

Mesec dni kasneje nas je pozdravila Komna z metežem in meglo. Koča na Govnjačih je bila pod snegom, toplo ognjena v beli odeji,

kakor stara gospa v svojem kožuhu. Le konico nosu je videti, od naše kože pa se je videl le konček strehe.

Vrh Škrli (1926 m).

Dan po prihodu je bil neodločen, radi vremena. Preko blede solnčne oble so hiteli oblaki, kojih sive sence so brzele po snegu. Vzpenjali smo se proti Dolnikom, da obiščemo preostali vrh med Mahavčkom in Kserjem, Vrh Škrli. Po vzhodnem pobočju smo dosegli sedlo med dvojnimi vrhom. Posetili smo oba, nato pa v kratkih kristijanijah sestopili po ledenih pobočjih.

Podrta Gora (2050 m).

Pustna noč je prinesla med bliskanjem in grmenjem rdečkastorjav sneg. Po dolinah Komne je ležalo umazano pepelnično razpoloženje. Le vrhovi so obdržali deloma svojo belo odejo. Po žlebovih in na opastih pa so bile rdečkaste sence, kakor jih vidimo na slikah Cremser-Schmitta.

Nebo je bilo zagrnjeno, a imelo je od časa do časa »svetle trenutke«. Odšli smo v krnico Planje.

K Zeleni Škrbini med Podrto Goro in Malim Vrhom vodi strmo snežišče. Nešteto ključev smo izpeljali. Ko smo stopili na Škrbino, nas je za hip obsijalo solnce, a takoj izginilo. V treh dolgih ključih smo prečkali zahodno pobočje do zadnje strmali. Tu smo pustili smučiči. Gazili smo strmo kvišku in dospeli do ledu. Na dereze smo se že spomnili, ko smo tičali v strmali. Saj je šlo tudi tako izborno.

Borovje, modelirano iz ivja, je viselo raz ledene skale, a njegove veje so se pod cepinom zdrobile ko steklo in žvenketaje hitele v dolino.

Stali smo na južnem mejniku Komne. Dolga veriga znanih vrhov se je nizala proti severu.

Leden veter nas je silil k sestopu. Noge so otipale stopinje in kmalu smo bili pri smučeh. Kratki lokci so nas privedli na Škrbino.

Edo je v smuku izginil v megli. Tudi moje smučiči so ubrale isto pot. Ko je megla ostala za menoj, sem videla izginiti Edija za rob. V istem hipu sem izgubila tla pod nogami in zletela v »višave«. Ko granata sem treščila v mehak zamet. Rilček smučiči se mi je zarinil pod želodec, da mi je zastala sapa. Nekaj trenutkov sem bila boja nezmožna.

A ker moje želodčno mišičevje prenese očitno tudi udarce smuških krivin, smo kmalu nato potolaženi prečkali Planjo in smučičali proti Govnjačem. Smučiči tovarišev so nemoteno brzele v dolino, jaz pa sem svoje silila v lepe loke in pike.

Živko si je pri padcu izvil nogo. Ostali del dneva je moral traktirati svoj gleženj z obkladki.

Noč je bila temna in mrzla, prava komenska noč. Spala sem že, ko so dejali prijatelji, da nekdo kliče z bližnje Ispice. Edo je v hipu s svetilko okoli vratu na smučeh izginil v noč.

Čez čas sta se vrnila dva. Mirko je prišel v posete. Bil je izmučen, ker je nad dve uri zaman iskal planino. Da, Komna ...

Veliki Vrh (2086 m) in Mali Vrh.

Končno je napočil dokaj ugoden dan. S Planje smo prečkali desno v stransko krnico pod Veliki Vrh. Po strmem žlebu smo dosegli sedlo med njim in Malim Vrhom. Tik pod sedlom smo morali v zadnji strmini pustiti smuči. Po deloma ledenem grebenu smo dospeli na Veliki Vrh.

Kakor da bi ne poznala solnčnih dni, je ležala Komna siva in žalostna pred nami. In vendar je to vsakdanje lice Komne lepo, skoraj tako lepo ko nje solnčna krasota. Zdi se mi, da bolj podčrta samoto teh tihih gora, ki odkrijejo svojo lepoto le onemu, ki ljubi samoto ...

Šli smo tudi na Mali Vrh.

Pri vožnji v dolino je topot Sergij zasukal izdaten padec.

Kok (1836 m).

Poslednji dan na Komni je bil namenjen zadnjemu, nam neznanimu vrhu Spodnje Komne, Koku.

Zahodno nad planino smo našli preko skokov »Na Vršeh« dokaj ugoden prehod. Dosegli smo vzhodni rob Planje in prečkali k sedlu jugozahodno od dvojnega vrha Koka. Povsod so se trgali plazovi, a imeli smo le še ta dan na razpolago.

Ozek, predrzen greben vodi od sedla proti vrhu. Smuči so ostale na sedlu. Edo je gazil globoke stopinje, da je predril vrhnjo gnilo plast in dosegel trdo staro podlago. Še mala strmina in Edo in Živko sta stala ob opasti ozkega vrha. Baš sem stopila na strešni sklon, ko se je tik pod našimi stopinjami odluščila z zamolklim pokom debela plast snega. Trenotek nato je 200 m pod nami v kotlini pod Mohorjem zavrel plaz. V dveh korakih sem bila na varnem. Edo in Živko sta previdno sledila. Prav dobro sta se zavedala možnosti neprostoovoljnega skoka v globočino. Na sedlu smo si pritrdili smuči.

Ponovno smo se poslovili od Komne.

*

Vroč je pripekalo solnce na nezastrite tilnike, neskončna se nam je zdela pot do Sv. Janeza. Tu smo si pritrdili smuči in po ledenem snegu odrožljali proti »Zlatorogu«, kjer smo hoteli prenočiti.

Jasna mesečna noč je ustvarjala v Ukanci srebrne reflekse. Kdo bi mislil v taki noči na spanje! Ob enajstih (t. j. 23 h) smo stopili pred hišo, pripravljeni za pot. V tem so oblaki zakrili luno, Ukanca je ležala brezbarvna pred nami. Vrniti se nismo hoteli. Po ledenem snegu so smuči klopotala v noč. Sledilo je petdeset dolgih vijug. Po prvi tretjini je začelo snežiti. Počasi in sanjavo so padale sprva posamezne ostre igle, kasneje: debele plahtice. Težki nahrbtniki so postali svinčeni. Končno smo zavili v zavetno Dobravčevo Kopišče in v drvarski koči našli zavetje. Pri ognju smo se polagoma odtalili in zadremali.

Zjutraj je le še po malem snežilo. Odšli smo mimo lovske kočice na planino »Na Kraju«, kjer smo vse priredili za daljše bivanje.

Naslednji dan je bil veder. Šli smo v Lepo Komno in na drugi vrh Kala. Sergij in Mirko sta šla tudi na glavni vrh, ker ga še nista bila obiskala. Z Edijem sva ju pričakovala v Škrbini.

Solnce je ves dan pripekalo in zvečer se je četvorica rdečeokožcev vrnila v kočico na planini.

Neprijazno vreme nam je drugi dan dovolilo le izlet na nam že znano Lanževico.

Glava za Bajto (2131 m) in Čelo (2227 m).

Posijalo je vroče velikonočno solnce. Po enournem vzponu smo bili na Malih Vratih. Hoteli smo med skoki prečkati severno pobočje Kala k Velikim Vratom, a prehod je bil leden. Odrbrzeli smo raje z Malih Vrat v dolino Za Bajerjem. Bili smo sicer na laških tleh, a »dilce« niso natančne glede prepovedi in prehodov in kmalu smo zopet stali na Velikih Vratih, na domačih tleh. Kratek počitek, nato smo prečkali južno pobočje Glave za Bajto in po lahkem terenu prišli na vrh. Greben, ki veže imenovani vrh s Čelom, je lahek. Pod vrhom Čela smo odpeli smuči, le Edo, ki je imel na hykoricah ostre robove, je šel s smučmi na vrh.

Imeli smo krasen razgled. Zahodne Julijske Alpe so ležale tik pred nami. Pomlad je vela v zraku. Soška dolina je bila že prosta snega. Iz solnčnih pobočij je sililo borovje. Prejšnji dan je padlo nekaj novega snega, pa so se veje odele z belim cvetjem. Čudovito je to cvetje, čestokrat ovene v enem dnevu. Brstje se pojavi v solnčnih pomladanskih dneh. Sneg se tali na temnih vejah in vodne kapljice zdrsnejo na konce igel, kjer zmrznejo v večernem mrazu. Novi sneg se liki ivja oprime ledenih koncev in istotako zamrzne. Ko posije solnce, se sneg na vejah stali, le beli cvetni šopki na konceh se zibljejo v pomladanskem vetriču.

Dolgo smo sedeli na vrhu. Vrnili smo se po isti poti do Velikih Vrat in od njih šli preko Vrha Škrilja na Kal in čez Mala Vratca domov.

○ Posetili smo s smučmi vse vrhove od Podrte Gore do Vogla. Dolgoletna želja je izpolnjena. Vedno znova sem odšla pozimi na Komno, vedno so ostale neizpolnjene želje. Po šestih letih lahko trdim, da poznam veliko, prostrano Komno tako, kakor se mora poznati, da jo vzljubiš. Danes ljubim Komno bolj nego tedaj, ko sem jo prvič zagledala vabečo — v neznani lepoti.

(Spisala v jeseni 1931.)

Janko Mlakar:

Po zaznamenovanih potih

(Dalje.)

Pozabljeni oklepaj.

Algäuskim Alpam sem nameraval posvetiti dva dni. Da sem se tri dni mudil v njih, je bil kriv »pozabljeni oklepaj« ...

V Elbigenalp sem »Na Pošti« jako dobro spal. Samo proti jutru so me mučile hude sanje. Velik pes, menda tisti, ki mi je odnesel salamo, me je vrgel na tla in tiščal gobec v moje desno oko. Skušal sem se ga s tako silo oprostiti, da sem se od samega napora — zbudil. Sanjal sem tako živo, da sem še zbujen čutil neprijeten pritisk na očesu. Ko sem se pa umival in se pogledal v ogledalo, sem takoj spoznal, odkod ta pritisk. Oko je dobilo čez noč krasen črnomoder okvir. Čudno se mi pa le zdi, da je bolečina prišla tako pozno za udarcem.

Elbigenalp sem pustil za seboj, ko je vsa vas še spala. Imam namreč navado, da hodim na pot s solničnim vzhodom, seveda brez zajtrka, ker sem obziren človek. Ko drugi zemljani zajtrkujejo, sem jaz že kake štiri ure na potu. Tako se v enem dnevu daleč pride. Tisto jutro v Elbigenalp pa se mi je tudi zato tako mudilo na pot, ker mi je načrt predpisal 16 ur hoje. Nameraval sem najprej na Krottenkopf, nato v Kemptnerhütte in od tam v Luitpoldhaus.

Takoj za vasjo krenem v gozd. Po dveurni hoji pridem na Bernhardseck (1798 m). Ker ni bilo na nebu niti najmanjšega oblaka, sem imel krasen razgled. Od tu dalje vodi pot dolgo po zeleno obraslem grebenu s prostim pogledom na vse strani. Auf der Mutte (2142 m) sem prišel že do snega. Padel je najbrže v ponedeljek, ker je bil svež. Poiščem si suh prostor in začele so se prijetnosti prostega življenja v planinah. Zamenjal ne bi bil niti z milijonarjem, čeprav zajtrkuje ostrige in jih zaliva s šampanjcem.

Ležal sem zložno na travi, poleg mene je pel kuhanik. Krog sebe sem imel zbrano družbo: najlepše gore Lechtalskih in Algäuskih Alp. Najbolj so mi uhajali pogledi na Veliki Krottenkopf, ne samo zavoljo njegovega dičnega imena, marveč tudi zaradi lepe, Razoru

podobne postave. Na jugu sem takoj opazil Gatschkopf in Parseier-
spitze. Skoraj mi je postalo žal, da se nisem dan pozneje odpravil
na pot: prav v tem času bi bil lezel proti vrhu »špice«; kajti človek
je ob solnčnem vremenu veliko podjetnejši, kakor če je pusto,
oblačno in mokro. Pa sem se hitro otresel teh misli; saj je bilo tudi
tu lepo in prijetno. Prav težko sem se ločil od »Mutte«; toda čakala
me je še dolga pot.

Čim višje sem prišel, tem več je bilo snega. Tu je moralo prav
pošteno mesti. Dobro, da me ni bilo zraven. Izpod Rothornspitze,
kjer sem gazil sneg, ki mi je večkrat segal čez kolena, so se veno-
mer trgale večje in manjše bele zaplate in drsale v dolino. Ko sem
pribredel na Gampensattel (2227 m), sem bil iz najhujšega ven-
sedlo je bilo sicer tudi zasneženo, pa le toliko, da sem se prav pri-
jetno pripeljal kakih sto metrov globoko na lepo kopno zelenico, ki
je bila kar posuta s planinskimi cvetkami. Pod seboj sem zagledal
globoko zarezano dolino Höhenbachtal, prav nasproti so pa zrasle
iz tal najbolj znane gore Algäuskih Alp: Hohes Licht (2518 m),
Hochfrottspitze z majhnim ledenikom (2648 m), Mädelegabel (2645 m)
in najlepša med njimi: Trettachspitze (2595 m).

Z zelenice zavijem v pravem kotu na desno in pridem na po-
bočje Strahlkopfa (2361 m). Tu zapazim na kopnih skalah marka-
cije. Kmalu pridem do kažipota, ki mi je pokazal pot na Karjoch
(2305 m). Zdelo se mi je sicer nekoliko čudno, da bi moral na
sedlo, ki je vdrt v isti greben, ki sem ga že enkrat prevalil z Gam-
penskimi sedlom, a tudi potopis, ki sem si ga bil prepisal iz nemške
knjižice »Von Hütte zu Hütte«, mi je ukazal na sedlo. Zapisano je
bilo popolnoma določno: »Knapp unter das Karjoch. Zum Karjoch.
Links durch das Klämmle und Rasenböden...« Zlezal sem torej
na Karjoch po »bližnjici« v snegu. Kar celi plazovi so se mi trgali
pod nogami in se valili doli na zelenico. Ko pridem na sedlo, se
odpre pred menoj Bernhardstal. Na desni zagledam greben, ki sem
po njem prigazil na Gampensattel, na levi pa skalnati, precej nase-
kani hrbet, ki sega do Krottenkopfscharte. Takoj sem spoznal, da
bi si bil Karjoch lahko prihranil, obenem pa tudi, zakaj si ga nisem.
Besedi »Zum Karjoch« bi bil moral dati v oklepaje, v znamenje, da
to sedlo mene, ki sem bil vendar namenjen v Kemptnerhütte, ne pa
nazaj v Elbigenalp, nič ne briga. Ker jih pa nisem dal, sem naredil
brezpotrebno pot, ki me je navzlic temu, da sem se s sedla naglo
pripeljal nazaj na pravo pot, stala skoraj dve uri.

Ko sem prišel potem skozi Klämmle pod Krottenkopf, sem uvidel,
da ne bom prenočeval pod gostoljubno streho princa Luitpolda, če
ne opustim te ture. V želodcu in na uri je bilo že poldne; do »princa«
sem pa imel brez »Krote« še debelih osem ur. Torej »Krota«, zdrava
ostani!

Žal mi je bilo za Krottenkopf, ker je najvišji vrh v Algäuskih Alpah; toda kaj sem hotel, če sem pa moral po načrtu pri »princu« prenočevati? Zgodilo se je pa vse drugače, kakor sem mislil.

Od Kemptnerhütte me je ločilo še sedlo brez imena (2093 m). Ko pridem na vrh, se razgrne pred menoj širna planina Obere Mädelealp, ki na nji stoji gorski gostilni podobna Kemptnerhütte (1845 m). Pri vhodu v obednico sem kar obstal. Dolge vrste miz, pri mizah mož pri možu, na mizah pa vrček pri vrčku. Že iz tega sem spoznal, da sem na bavarskih tleh, kjer je pivo doma. V kotu pri durih sem zagledal majhnega, suhega moža, ki je z bistrim očesom opazoval, če gre vse v redu. Bil je oskrbnik Frey. Ko sem mu izročil »pošto«, se je takoj otajal.

»Burgel,« je poklical eno izmed natakarič, »postrezi temu gospodu. Prinesel mi je pismo od Krescence. Saj ostanete pri nas?« se je obrnil zopet name.

»Ne, grem še naprej v Prinz Luitpoldhaus.«

»Ne, ne, tja nikar ne hodite! Pot je dolga osem dobrih ur in se vije gor in dol brez konca in kraja. Na Himmelseek vas bo zalotila že noč; in kaj imate sploh od tega, če ves ljubi dan samo dirjate. Kar pri nas ostanite!«

Dal sem se nekam rad pogovoriti in sem ostal. Kar v hipu sem pre naredil načrt. Soboto, ki sem jo nameraval porabiti za Zugspitze, sem sklenil žrtvovati za znamenita gradova Hohenschwangau in Neuschwanstein. In ni mi bilo žal; zakaj prav v soboto je bilo bolj kislo vreme.

Ko sem uredil notranje zadeve, sem legel na trato za kočo. Ura je bila šele dve proč. Na vsak način sem moral še kaj »narediti«. Oskrbnik mi je svetoval, naj »naredim« Muttlerkopf (2336 m), ki se dviguje naravnost iz planine. Tu mi pade v glavo, da si sedaj prav lahko privoščim Krottenkopf. Tri ure gor, dve dol, eno na vrhu, pa sem o mraku že zopet nazaj. Skočil sem po cepin in jo mahnil proti brezimnemu sedlu. To je bil užitek, hoditi brez nahrbtnika!

Onstran sedla zavijem pravokotno na desno proti Krottenkopfovi škrbini (2350 m). Pot je bila, izvzemši nekaj položnih snežišč, popolnoma kopna. Tudi s škrbine na vrh je pot dobro nadelana in zaznamenovana. Ker pa je tod zapadel sneg, so bile markacije večinoma z njim pokrite. Mislim, da sem porabil več bližnjic, ker sem hodil vsega skupaj samo poltretjo uro.

Razgled je bil vreden te poti. V dolgih, po globokih dolinah ločenih vrstah so stale krog in krog mene Lechtalske in Algäuske gore. Na jugu sem še dobro razločil Fluchthorn in Pic Buin v Silvretti, v Rätikonu pa Scesaplano. Na severu se je pa razgled končal šele z obzorjem. Vsa Bavarska nižava je bila razgrnjena pod menoj.

Prav lepo se je videlo, kako gorati svet polagoma prehaja vanjo. Najprej stoje še dvotisočaki, kakor Nebelhorn, Hochvogel, Zugspitze, za njimi se vrste nižji hribi, nato pa gričevje, ki naposled splahne v neizmerno planjavo.

Sedel sem tako dolgo na svojem vzvišenem mestu, da sem prišel šele pod noč na Obere Mädelealp. Planina je že spala. Le od časa do časa se je oglasil kak zvonec. Tudi v koči je bilo precej mirno. Na mizah so prevladovali kozarci s kisló vodo, limonado in mlekom. Pivopivci so odšli večinoma nazaj v Oberstdorf, ki je nekaka zlata jama za kočó. V to največje bavarsko letovišče prihaja vsako leto na tisoče tujcev, ki bi radi videli pristno bavarsko planino s planšaricami, ki jodlajo, s pastirji, ki ukajo, in s kravami, ki mukajo. Vsega tega najdejo v obilici na Obere Mädelealp. Na lepi jahalni poti se toliko spoté, da jim v koči pivo dobro diši, na povratku pa se toliko zdelajo, da jim prav tako gre v Oberstdorfu v slast.

(Dalje prih.)

Dr. H. Tuma:

Alpinska terminologija*

K terminologiji snežnih in lednih pojavov.

SPD že dolgo časa čuti potrebo po izdaji splošne terminologije za alpiniste. Tudi druga slovanska planinska društva so o tem sklepalá, tako n. pr. poljsko že pred 30 leti, a do danes ni niti eno prišlo do enotne splošne terminologije. Celo največja alpinska organizacija, D. u. österr. Alpenverein, je sestavila svojo prvo terminologijo šele l. 1931., ko je izdala »Alpines Handbuch« I. in II. V posebnem oddelku »Wörterbuch alpiner Begriffe und Ausdrücke« — »Slovar alpinskih pojmov in izrazov« — skuša podati vse, kar se nanaša na alpinsko terminologijo ter navaja poleg nemških izrazov tudi francoske, angleške in italijanske, seve, več ali manj nepopolno. Slovenske izraze le na kratko omenja, kakih 60 besedi, skrajno površno in precej pogrešno.

Literarni odsek SPD se že dalj časa bavi z urejanjem slovenskih, prebogatih izrazov; kajti ravno preobilo gradivo je ovira za naglo rešitev. Uvideva odsek tudi, da je treba sodelovanja različnih veščakov.

Smuška terminologija, katero je izdal Rudolf Badjura že to leto, pa zahteva brez drugega, da se vsaj nekateri izrazi ugotové. G. Badjura nam je dal skrbno izdelane vodiče po celem Slovenskem in tudi njegova terminologija ni od danes. Nabiral je s pridom širom slovenske zemlje izraze smučarstva. Dobil je marsikatero

* Na željo g. pisatelja je spis vsebinsko neizpremenjen. — Uredništvo.

kleno besedo in se prav usrdno bori proti pačenju našega jezika in proti rabi nepotrebnih tujk.

Ne da bi hotel podati končoveljavno terminologijo o snežnih in lednih pojavih, še manj pa tehnično smučarskih, se omejujem za danes na pregled izrazov o snežnih in lednih pojavih, s pozivom ljubiteljem domačega jezika, da prispeva vsak po narečju svojega kraja.¹

*

Odlični veščaki so precej edini v tem, da je za smučarje potrebna nele tehnična raba smučí, ampak da je posebró za smučarja-alpinista še važnejše poznanje svojstev snega in ledu. S n e g menja svoje oblike, like in lastnosti od dneva do dneva, celó od ure do ure. Često menja svojo lastnost na eni sami gori po različni legi na prisojah in osojah, na sklonih in slemenih, po vesinah in grebenih. S n e g j e v l a ž e n, volgek, moker ali suh, mokast, sipek ali lepek, polzek, opolzek, polzen, opolzen, sklizek, drčen, je uležan ali nasut ali rahel. Je zaličen, gladek, rebričast, zastružen, je krhek (spróde) ali štulav (stollig), kepast (ballig). L e p e k s n e g (Pappschnee), prhek sneg (mürber Schnee), zrnat sneg (Kornschnee), pršni sneg, p r š i č (Pulverschnee), srhli sneg (rauher Schnee). Gnil sneg je premočen in kepast, večkrat tudi pomešan z blatom ter se oprijemlje obutve, krpelj in smučí. P r i č n i s n e g j e nanovo padli sneg, kópni sneg, ki hitro skopni. Z a p a d n i ali padanji sneg, ki pade na suha tla in trajno obleži. U l e ž a n s n e g (abgelagert), u l e ž n i n a (Altschnee). Sneg je zbit ali po vrhovih spihan od vetra. Vihar sneg često tako zbije in strdi, da je po brežinah rabiti dereze. Star sneg imenuje gorján večni sneg, lanski sneg, črni sneg, z e l e n i s n e g. Zeleni sneg prehaja v led in tvori lednike. Triglavski lednik se imenuje »Zeleni Plaz«. Zapadni sneg, ki je razpostavljen vetru in solncu, se vsled tega razje, sprhni, mestoma odkopni, da postane kakor raztrgan: nemški Büsserschnee, slovenski d r a p a v s n e g ali strgače.

S n e g m e t e, g r e, s n e ž i, sneg vije, se siplje, mrli, prši, se melje, praši, naletava, kocnjà, kacà. S n e g s e k i d a s pečevja. S n e g s e d r o z a, t. j. udara se v njem; sneg se štuli, kopí ali képi, se kopiči, t. j. se oprijemlje obutve, Trentarji pravijo tudi: sneg se basa. Sneg se gomolji (bildet Knollen). Moker in lepek sneg hudo ovira pri hoji ali celoma prepreči hojo s krpljami. Sneg j e c e l e c Ganzschnee, netaknjen ali pa ga veter prenaša, snežni s v i š č Flugschnee. S i p a j e nasut tenek sneg; p r h, oprh, poprh Schneeanflug. Sneg je poprhnil poljane in pečevja, t. j. nalahko pobelil. O m e l a

¹ Prispevke je pošiljati na naslov: Literarni odsek SPD, v roke odvetnika dr. Henrika Tuma, Ljubljana, Miklošičeva c. 13/I.

je sneg, ki se siplje s streh ali raz pečevje. Badjura navaja grédi, sneg, ki se suje s streh na ulico; beseda bi bila porabna tudi v gorah.

Snežišče Schneefeld, snežnik Schneeberg, snežina Schneehalde; snežna gomila, tirolsko-bavarski Mugel, beseda je iz slovenske mogila. Mugel — mogile so znane kot dober smučarski teren posebno v okolici Kitzbühla, pa po celem Tirolskem. Snežna lobanja Schneehöcker. Lobanja pomeni nalahko vzbočen podolgast holm, poleg tega lobanja der Stirnhöcker, hula Rundhöcker.

Že prve sestavine snega so najrazličnejše. Snežinka die Schneeflocke; splošno, Flocke: kosem, kosmič, kosmulja, kosmec. Lep izraz je »kosmiči vzevetavajo«, kadar pogosto in nalahno naletavajo. Mavec, mačice so lahki kosmiči; plahčice so večje ploščaste snežinke — ko padajo, se zdi, kakor da bi jadrale. Kadar gre gost sneg v plahčicah, pravijo na Dolenjskem, da je to »kmečki sneg«, kadar pa naletavajo drobni mavci, je »gosposki«. Kmečki sneg ne obleži dobro, dočim gosposki daje rad uležan sneg. Kócnja die Zotte, sneg gre v kocnjah ali kocnjà. Mraznice, golomraznice, suhomraznice so redki, tenki snežni kosmiči, ki prihajajo iz visoke megle. Golomrazica ali suhomrazica pa je mrzlo, sihravo vreme, ki kaže, da bo kmalu sneg. Golomrazica je torej mraz brez snega, a je pričakovati sneg.

Metež, splošno Schneegestöber, tudi métavica ali véjavica. Pravimo: nastopilo je metežno vreme, zašli smo v metavico, veter zašosi sneg v zamete (Schneeberwehung) in zagrébe (Schneeververscharrung), ko zadela globeli. Sneg je zametel ali zamedel pot, zametene strehe, sneg mede ali mete. Zastruge so dolge in globoke brazde, katere zariše močan veter v sneg. Rebriči pa so rebream podobne, navadno obodaste brazde. Sneg je rebričast ali rebričav. Veter pa sneg tudi zabriše tako, da je zaličen, t. j. popolnoma raven in gladek.

Snežna kepa Schneeballen. Sneg je kepast, sneg se képi. Kepati se, sich mit Schneeballen bewerfen. Lepek sneg dela gomolje, se gomolji. Sneg se grudi, dela grude (Schollen), je grudast, grudat, grudav, gruden, grudičast, gruditi se, Klumpen formen. Grudnovec imenujejo sneg v mesecu decembru, ker je navadno vlažen. Greba der Kloss, greba masla, greba snega, grebica. Polst ali plest je plesen, ki se zaredi pod snegom, ako sneg ni pridelan na zemljo, ampak oddvignjen.

Sren je uležan, zrnat in zmrzel sneg. Za sren odgovarja nemški Firn, t. j. sneg, iz katerega se tvorijo ledniki. Firn sicer pomeni star sneg, iz adjektiva fern; po lastnosti je pa čisto slovenski sren.² Sneg

² Glej prof. dr. Pawleke »Naturlaboratorien für Schnee- und Lavinenforschungen.« Bergsteiger Nr. 6, 1932.

se osréni, postane sren. S r e n e c Firnschnee; srenast sneg, sreneni led Firneis. Ne bi rabil Badjurovega »solnat« sneg, za nemški Salzschnee, ampak o s r e n í c a. Po srenu se lahko prosto hodi, ker se ne udara; po osrenici pa je hoja precej težavna, ker stopinje niso stalne. Včasih se pod vplivom solnčenja (insolacijo) stvori sren le na površju tako, da se napravi trdna skorja, dočim je pod njo sneg različne vrste. Sneg se torej osrení le na površju. Ako ni skorja dovolj debela in trdna, se pod stopom razpoči in udere. Tako tvorbo bi imenoval osrenec, t. j. le po vrhu osrenjeni sneg. Osrenec silno ovira hojo tudi v krpljah in smučéh ter iste kvari, ker je ostro kristaliničen. Jezikovna podlaga za sren je ohranjena v tolminskem glagolu pohreniti, hreniti, t. j. erstarren. Stopljena mast, ki se postavi na hladno, ohreni. Tudi rastlina hren po mojem spada sem. Sren brez drugega lahko rabimo za nemški Firn, nemški Ferner pa bi morda dali z besedo s r e n i š č e. Firmulde srenéna kadunja, kjer se nabira sneg za plazove. O s r e n í c a in osreni sneg tako, kakor to Badjura razlaga, ne odgovarja.

Sren, srenasti sneg ni Harsch, ampak zmrzel sneg, osrenec in osrenica je le posebna vrsta srena, ne uležan sneg.

Š k r a l u p ali s k r a l u p nima nič opraviti s požlepico in poledico, ampak pomeni skorjo iz blata, ki se posuši ter vsled vročine razpoka. Na Dolenjskem govorijo: stara krušna skorja je trda ko škralup. — Miklošič razlaga besedo iz skra, lat. gleba, prav skorja in lupiti, skralup je torej skorja, ki se lupi, kar točno odgovarja škralupu, ki se tvori poleti iz posušenega blata. — Badjura navaja besedo p r i d e l a n s n e g, t. j. sneg, ki zapade ali na trdo, zmrzlo podlago ali pa na rahlo, pršno, a potem ga veter na površju zbije tako, da leži kakor snežna deska na drugovrstni podlagi, enako kakor osrenec. To je nemški Schneebrett, slovenski ne dobimo boljše besede nego s n e ž n i š č i t pa je navaden sneg, celó rahel, ki ga veter nanese po steni in žlebovih. Sneženi ščiti so plezalcu jako nevarni, ker so nalahko nasajeni v stene in zajede (Verschneidungen) pobočja. Ko se stopi na sneženi škralup, ki ni dovolj zbit in debel, se razpoči prav tako, kakor opoka in je taka razbita snežna deska docela podobna škralupu iz blata poleti. Badjurov izraz opoka pa je docela napačen; o p o k a je Mergelschiefer, kamenina, ki je škrljasta in razpada v voglate ploščnate kose, ki se imenujejo tudi opoka. Snežna opoka bi se torej lahko imenovalo zdrobljeni snežni škralup, vendar takega izraza ni potreba.

Kakor tvori razjedeno in globoko razpokano pečevje škraplje Schratten, Karren, tako se lahko rabi tudi za enake snežne pojave

snežena škraplja, Schneekarren. To so v bistvu pojavi, ki se imenujejo serak.

Za Schneewächte je rabiti le opast in ne streha. Badjurov izraz pridelani sneg je dober za zaličen, zbit sneg, ki, kakor rečeno, tvori škralup. Pridelani sneg ali škralup je ali že na ledeni podlagi ali pa na prerahli pršni, zdrkne rad po strmali in tvori plazove.

Nemec rabi za slano besedo Reif, za ivje pa nima posebne besede, ampak rabi Rauhreif, t. j. srhla slana. Pleteršnik ima iv, ivje, ivnik, inj, inje, sren in srež, vse za Rauhreif. Že raba toliko besedi za en pojem, besede med seboj glasovno také različne, kaže, da so ti pojmi zamenjani. Zdi se, da sta izraza ivje in inje istovetna, da bi bilo prvo ime le izpačeno. Fonetično tudi ne dobimo pojasnila. Kranjci rabijo pretežno ivje, Primorci pa inje. Sren in srež pa nikakor ne pomenita Rauhreif, ampak dvoje docela različnih pojavov — sren je zmrzel, zrnat kompakten sneg, srež je pa tenek led. Za inje dobimo jezikovno podlago iz primorske in a, hina, prvi jutranji blesk; hina kaže na glagol siniti, inje so torej lesketajoče se ledne pločice. Ker pa imamo dvoje izrazov, inje in ivje, lahko porabimo, kakor to navadno delajo tudi Nemci, ivje za snegu podobni kosmati oprh drevja in skalovja, torej Rauhreif; za bliščeče kristale, ki se stvorijo iz ivja, pa inje, za kar Nemec nima posebne besede. Inje se tvori fizikalčno tako kakor slana. Kadar je spomladi zemlja mrzla in je v vzduhu vlaga toplejša, se sesede v slano; enako se poleti, ko je vihar vzduh shladil pod ničlo, a je zemlja ostala še razgreta, stvori slana. Obakrat je vzrok tvoritve slane različna toplina ob ničli, ko se dotika vzdušna vlaga z zemljo ali drevjem. Ivje je padavina, t. j. snežinke iz zmrzle megle, ki se sesedajo po drevju in po tleh. Inje pa se tvori prav tako, kakor slana. Ko solnce obseva ivje, ga deloma kopni, t. j. oddaja vlago iz sebe, ki ostane sloj nad snegom, čez noč pa ta vlaga pada na ivje, se spoji z njim, oledeni, kristalizira kakor ledene rože in stvori inje. Inje je ono, ki tvori lepe oblike, ki jih navaja Badjura.

Leta 1914. meseca februarja sem par dni proučeval snežne pojave in posebno tvoritevinja v Trenti. Bili so solnčni dnevi po svečnici, ko sem bil prišel čez Vršič. Jutra so bila mrzla, čez dan pa je solnce gorko prisevalo tako, da je sneg v gotovih legah postajal vlažen. V takih legah je pokrivalo inje sneg skoraj 6—8 cm visoko, podlaga je bila sren, nad njim plast zdrobljenegainja, na tem pa najraznovrstnejši kristalni liki, podobni cvetju, mahu, drevescem, lističem, kakor sivrščina (ledene rože na oknih). Na osojnih legah pa je bilo inje komaj pol tako dolgo, liki bolj skromni. V temi Zadnjice, kamor mseece februarja solnce nikdar ne posveti, pa je bilo skoraj golo ivje, ali komaj za 1 cminja in še to igličasto.

Mnenje Badjurovo, da nastane diamantno inje vsled razpokanja snega, je izpodbito že iz tega, da se inje tvori tudi po drevju, četudi ne tako močno in gosto kakor na snegu; iz enostavnega razloga, ker podaljšani snežni liki na vejicah izgube ravnotežje in popadajo. Inje se venomer osipava z dreves ter včasih precej na debelo potrosi tla pod drevesom. Na snegu se iz razdrtih likov inja nabere posebna plast, na katero se zopet porajajo novi kristali inja. Badjurovo mnenje je tudi fizikalčno nevzdržno. To, kar imenuje kosmato zdrobljeno luskinje, ki se krasno iskri v demantnih barvah in je idealen smuk, ni srež, ampak je inje, t. j. bleščeče se ivje.³ Inje »raste«, tako pravijo Trentarji, včasih prav čudovito naglo in dela vse mogoče like, kjer je sneg razpostavljen solčni gorkoti. Manj ko je snežišče pristopno solncu, tem nezatnejši so liki. Inje torej nastaja iz padavina pod vplivom solčne gorkote in mraza ter se izraste v ledene iglice, lističe in ploščice različne oblike.

Badjurov izraz »končasti sneg« pomeni pač jamičasti sneg. Uležan sneg, posebno na osojah po vesinah, kaže pozno spomladi in poleti jamico pri jamici. Po takem snegu, ki je navadno tudi trd, se lahko hodi. Gor in dol gredé tvori prave stopinje. Konta je pa Felswinkel večje dimenzije, primeri »Snežna Konta« pod Oražmovim Domom, katero pač vsak alpinist pozna. Končast bi bila kvečjemu izvedba iz kontica, in kontičast. Ako je ta beseda res iz ljudskih ust, naj se rabi; ako ne, je docela nepotrebna, vsekakor pa zadošča izraz jamičasti sneg, kakor vidimo po ozebnikih, t. j. Schneecouloir.

Ne rabil bi izraza senčina za Schattengegend, četudi je v Pletersniku, ker imamo osoje, prisoje, dotične pridevnike, poleg tega pa osolno in prisolno. Osoje so obrnjene od solnca, prisoje pa k solncu. Na osojah se sneg drži dolgo kot pršič, poleti pa kot uležan sneg, dočim na prisojah izgine navadno že meseca junija. Poleg tega bi rabil izraz senčina za Schlagschatten.

Snežni tir, fem. in masc., je Schneebahn; tirina Geleise; sneg pretiriti Bahn brechen; tiriti bahnen. Prof. Erjavec je navedel tudi besedo tir za škrlj ob hišah, t. j. trottoir. Poleg tega imamo gaz, fem. in masc., za Schneepfad, gaziti sneg waten, pregaziti. Temeljni pojem od tiriti prihaja od glagola tretji; gaziti pa je zertreten; saj pravimo tudi »pogaziti sovražnika«. Tudi ruski gazitъ je zerbrechen, zertreten. Beseda tir nam rabi tudi posebno za živalski instinkt. G a ž a ali g a ž n j a so živalski ali človeški sledovi po snegu. Poleg tega imamo za Bahn tudi prt, fem., prtina, prtiti sneg durch-

³ Opozarjam naše fotografe-amaterje na prekrasne like inja; ali bi ne bilo mogoče jih posneti? — Inje lepo slika ga. Debelakova v svojem članku Komna II.

brechen; prtiti pa pomeni tudi sich abmühen, od tega je beseda prtljaga. Prt za Bahn, sled, je široko razširjena beseda in je prešla tudi v romunščino kot pirta. Pleteršnik ima tudi glagol živino prtiti, t. j. navezati, in prtiti se nerodno, t. j. s težko silo lezti kam kvišku; govorijo n. pr.: »Kaj se tako nerodno prtiš?«

Kar imenuje Nemeč Schneekluft, je slovenska poč; Randkluff, krajna poč, med pečino in sneženim plazom; vzdolžna poč, vzporedno s smerjo padajočega plazu, in prečna poč Querkluff. To, kar imenuje Badjura napačno opoka, pa je bočna poč ali prepoka, Bergschrund. Kadar je snežni plaz ali ledenik prestrm, posebno, ko se plazi preko pečevine, se prelomi, odkrehne in tvori globoko zija t, t. j. Bergschrund. Splošna beseda za Kluff pa je razpoka, izraz za pečino in sneg. Špranja se pa za sneg sploh ne sme rabiti, špranja je prelo⁴ v deski, navadno gre skozi celo debelino deske. V nazivoslovju naših Alp sem dobil izraz špranja za širše in globlje škrbine (Scharte): »Prednja in Zadnja Špranja« v Viški skupini in Špranja nad Velepoltjem pod Mišeljskim Vrhom. Kakor rečeno, se špranje delajo v lesu, ko počī. Poklina je splošno Sprung. Les dobi pokline, ki se sčasoma razširijo v špranje. Pravi se: »Skozi špranje piha veter.« (Dalje pride.)

Obzor in društvene vesti

Občni zbor Kranjske podružnice SPD v Kranju se je vršil dne 9. marca t. l. Načelnik g. Andrej Rojc je pozdravil zastopnika oblasti, sreskega načelnika g. dr. Ogrina, zastopnika Osrednjega Odbora SPD, predsednika g. dr. Pretnarja, namestnika nadzornika g. Pučnika, dr. Zobca in ostale. Nato je prečital pozdravno brzojavko nadzornika g. dr. Senjorja. V lepi pesniški besedi je načelnik orisal veličino in privlačnost Storžiškega pogorja ter dosedanje delo za tam sklenjeno postavitve »Šavnikovega Doma«. Med letom se je vršilo več sestankov z lastniki zemljišča, kjer naj bi stal Dom, ter z najemniki lovišča. Upati je, da bodo pogajanja v obojestransko zadovoljnost uspela. Izvršila se je tudi intervencija glede spora o lastništvu zemljišča v bližini Valvazorjeve kočē pod Stolom. Tozadевна razprava se je že obravnavala na sodišču, odločitev pa še ni padla. Končno se je načelnik v toplih besedah spomnil umrlih članov, zlasti dolgoletnega načelnika, pokojnega Mr. Ph. Frana Šavnika.

Podrobno poročilo o delovanju podružnice je podal tajnik g. Lovro Korsič. Tudi to leto je bilo za turistiko jako ugodno; to kaže obisk obeh naših koč na Stolu. Nekoliko je ovirala poset strogost predpisov glede kretanja v obmejnem pasu, v katerega spadata obe kočī. V preteklem letu so se izvršila v kočah večja popravila in se je nabavilo mnogo potrebne opreme. Sedaj bosta obe kočī mogli zadovoljiti tudi razvajane planince. V Stolovem pogorju so se deloma obnovile markacije, popravila so se pota, nanovo se je postavilo nekaj potrebnih kažipotov. V mesecu novembru se je vršilo jako dobro obiskano in zelo pobudno alpinsko skioptično predavanje g. Cveta Šviglja iz Ljubljane. V januarju se je nameravalo prirediti,

⁴ Prelo, durchgehendes Loch.

v prid koč na Storžiču, planinski ples; z ozirom na težki položaj, ki vlada povsod, se je prireditev odpovedala. Dne 28. julija se je vršil izredni občni zbor z dnevnim redom: izpopolnitev odbora. Načelnikom je bil izvoljen dosedanji podnačelnik gosp. Andrej Rojc, podnačelnikom ravnatelj g. Ciril Vrhovec, revizorjem g. Albin Jazbec. Med letom je tajniške posle prevzel gospodar g. Lovro Korsič. Število članstva je znašalo koncem leta: 328 rednih, 1 ustanovni in 1 častni član. Na redni glavni skupščini v Ljubljani so podružnico zastopali 4 člani. Tajnik je opozoril, da se vrši odkritje spominske plošče blagopokojnemu, dolgoletnemu načelniku Mr. Ph. Franu Šavniku dne 5. maja pri Valvazorjevi koči; vsi člani in prijatelji naj se udeleže skromne počastitve spomina nanj. Pozval je tudi, naj se vsi člani naročijo na Planinski Vestnik.

Blagajniško poročilo je podal g. Rici Mayr. Skupni denarni promet je bil Din 163.932'18. Društveno premoženje je koncem leta okroglo Din 60.000'—. Vsi računi so plačani. (L. 1930. je znašalo podružnično premoženje ca. Din 11.000'—.)

Gospodar g. Lovro Korsič je poročal: Tekom leta je obiskalo Valvazorjevo koč 1754, Prešernovo koč pa 2257 planincev. Število vpisanih je približno isto ko lansko leto. Finančni uspeh je jako zadovoljiv. Denarni promet obeh koč je znašal Din 150.625'40. V letošnjem letu se namerava napraviti pri Prešernovi koči prizidek, ki bi služil oskrbnici za stanovanje.

Pregledovalec računov g. Albin Jazbec je poročal, da so knjige in računi v najlepšem redu; predlagani absolutorij je občni zbor vzel s pohvalo na znanje.

Poročilih funkcionarjev je povzel besedo predsednik g. dr. Pretnar, ki se je z laskavo besedo zahvalil odboru za uspešno delo in za dobro gospodarstvo. Nato je podal bežno sliko o delu Osrednjega Odbora ter se je dotaknil še mnogo drugih perečih vprašanj, ki se tičejo tega dela. — V spodbudo k nadaljnjemu delu sta dala mnogo smernic sreski načelnik g. dr. Ogrin in namestnik nadzornika g. Pučnik.

Pri nadomestnih volitvah so bili izvoljeni v odbor sledeči gg.: dr. De Gleria, Macarol in Klavara. Za delegate pri skupščini so bili izvoljeni gg.: Pučnik, Rojc, Vrhovec, Korsič, Mayr, dr. De Gleria in Plahuta.

Kranjskogorska podružnica, VII. občni zbor. Vršil se je dne 13. marca t. l. v hotelu »Razor« v Kranjski Gori.

Načelnik g. Lavtižar otvarja zborovanje in pozdravlja pred vsem g. prof. Mlakarja kot zastopnika Osrednjega Odbora, g. Šetinca kot našega poverjenika, prečita pozdravno brzojavko zadržanega nadzornika g. dr. Senjorja ter se spominja umrlih članov g. Josipa Koširja in gdč. Alojzije Domevšček.

Nadalje poroča načelnik: V minulem letu je podružnica deloma obnovila, deloma nanovo izvedla sledeče m a r k a c i j e : Iz Rateč na Peč, čez Vomiče na Podkorensko Sedlo. Na Voščo z izhodom na Srednji Vrh. Obnovila se je tudi markacija na Špik in prehod čez Sleme v Planico. — Pri »K o č i n a G o z d u « se je napravila na severni polovici nova streha, opažila veranda in izpopolnil inventar; vse to je stalo okroglo Din 9000'—. — Na lanskem občnem zboru od načelnika stavljeni predlog, ki mu je občni zbor pritrdil, da bi se naj napravila v koči električna razsvetljava, ker je vodna sila tik koč, se je opustil iz razlogov, ker bi bil projekt predrag.

Tajnik g. Černe poroča, da šteje podružnica 62 rednih in 2 ustanovna člana, skupaj 64 članov.; lani jih je bilo 180, število je nazadovalo za 118. Padcu števila članov je vzrok gospodarska kriza, ukinjenje polovične vožnje in, ker je odpadla večina Ratečanov, ki snujejo lastno podružnico. — Kočo na Gozdu je ob-

skalo 1452 oseb napram 1446 v lanskem letu. Obmejnih prehodnih kart preko italijanske meje se je poslužilo 23 članov.

Blagajnik g. Pečar poroča, da je bilo v preteklem letu: Din 22.266'04 dohodkov in Din 18.200'85 izdatkov, tedaj Din 4.066'19 prebitka. Dolg v Kranjskogorski posojilnici pa znaša Din 6000'—.

Pregledovalec računov, g. Košir, poroča, da je z g. Kosmačem našel v poslovanju popoln red, in predlaga absolutorij. — Sprejeto.

Volitve. G. Kosmač predlaga dosedanji odbor, ki naj se le izpopolni: Izvolili so se in se takole sestavili: za načelnika Josip Lavtižar, za namestnika Anton Knapp, šolski upravitelj v Kranjski Gori; za tajnika Andrej Černe, posestnik v Kranjski Gori; za blagajnika Fran Pečar, šolski upravitelj v Ratečah; za odbornika: Vinko Jalen, lesni trgovec v Ratečah, Peter Robič, posestnik v Gozdu; odbornikova namestnika: Hanza Vertelj, gorski vodnik, Fran Bajt, posestnik; za pregledovalca računov: Josip Košir, posestnik v Logu; Franc Kosmač, posestnik v Kranjski Gori.

Kot delegata za skupščino SPD se izvolita gg. načelnik Josip Lavtižar in blagajnik Franc Pečar.

Slučajnosti. G. Jakob Pečar stavi vprašanje, iz katerih razlogov naše kakor italijanske straže ne dovolijo prehoda preko meje z obmejnimi kartami. Načelnik pojasni, da je prehod dovoljen samo po carinskih cestah, kjer so nameščene straže. — G. Košir iz Loga priporoča odboru, da se voznje, ki jih ima podružnica, razpišejo; enako naj se oddaja Koče na Gozdu vsaka tri leta razpiše in odda ofertnim potom.

Prof. Mlakar prinaša pozdrave Osrednjega Odbora. Razvidel je iz poročila, da je število članov znatno padlo, vendar so, kakor povsod, odpadli le neplaninci, ki so bili včlanjeni radi polovične voznje. Bolj tehtno pa je, da so odpadli Ratečani; priporoča odboru, naj skuša doseči sporazum in Ratečane prepričati, da je boljša ena močna podružnica, nego dve slabi. Iz poteka občnega zбора je razvidel, da ima članstvo v odbor popolno zaupanje. Tudi on se je vabilu podružnice, ki ga je zaprosila za predavanje po končanem občnem zboru, rad in z veseljem odzval. Želi podružnici, ki je ena izmed najagilnejših, tudi še nadalje mnogo uspeha.

Načelnik poroča, da je odbor po daljšem razmišljanju prišel do tega, da se v Krnici vseeno postavi vsaj skromno zavetišče. Preskrbel si je potrebne načrte. Koča bi se pričela graditi takoj, ko skopni sneg; prosi zborovalce, da tudi v tej zadevi stavijo v odbor svoje zaupanje. — Soglasno z odobrenjem sprejeto; odbor se pooblasti, da ukrepa samostojno. — G. Jakob Pečar omenja, da bi bila koča v Krnici velikega pomena za zimski sport; Krnica nudi prekrasen smuški teren, ta pa je, ker ni tam nobene kočje, preveč oddaljen, da bi ga smučarji izkoriščevali. — G. prof. Mlakar izjavlja, da tudi planinci kočjo v Krnici silno pogrešajo. Med Aljaževim Domom in Kočo na Gozdu je prazen prostor prevelik; zato je kočja v Krnici nujno potrebna, pred vsem za prehod čez Križ v Vrata ter za ture na Škrlatico in Razor. Priporoča, da se izbere dober prostor in kočja zgradi tako, da se da povečati.

Dodatni pripis. — Z ozirom na sklep občnega zбора sporočamo, da so pripravljala dela za graditev kočje že v teku. Nakupile so se deske in oddala se je voznja. Prostor je bil izbran že pred leti. Ker denarna sredstva niso obilna, bo zgradba le majhna, razdeljena v kuhinjo in 3 sobe. Voda se bo napeljala po ceveh iz 500 m oddaljenega stalnega studenca.

Predavanja naših planink v inozemstvu. — Dne 10. marca t. l. je pod okriljem »Avstrijskega Alpskega Kluba« (Ö. A. K.) na Dunaju predavala g. M. Marko Debelakova o smuških turah v Julijskih Alpah, s slikami. Kot plezalka in kot

sotrudnica klubovega časopisa »Österr. Alpenzeitung« dobro znana v dunajskih planinskih krogih, je zbudila veliko pozornost s svojim predavanjem, ki je bilo sijajno posečano; posetil ga je tudi zastopnik jugoslovanskega poslaništva. Tople simpatije za predavateljico, za naše planince in naše planine so dober učinek tako uspelega predavanja.

Istočasno je v Budimpešti predavala naša nekdanja sotrudnica dr. Gizela T a r c z a y o svojih planinskih potih v Alpah.

Letošnji planinski ples v Ljubljani. Po dolgem oklevanju in še daljših debatah se je osrednji odbor SPD končno odločil, da priredi vkljub vsestransko poudarjeni krizi tudi letos svojo tradicionalno in za Ljubljano najbolj priljubljeno predpustno prireditev: planinski ples. Merodajna za ta ukrep je bila ravno kriza — v naši društveni blagajni, katero smo hoteli z izkupičkom te prireditve vsaj nekoliko podpreti. Prireditev je bila dobro obiskana — čeprav ne tako natlačena, kot smo to bili zadnja leta vajeni — ter je nudila obiskovalcem vse-skozi prijeten in zabaven večer, akoravno so morale radi prekratke pripravljalne dobe izostati posebno privlačne točke in mikavnosti, ki smo jih druga leta imeli na sporedu. Baš raditega je moral tudi izostati nameravani prenos prireditve potom ljubljanskega radija. — Že zgodaj so se začeli polniti razsežni prostori na Taboru in kmalu se je razvilo živahno vrvenje v zelo ukusno z zelenjem dekorirani dvorani. Zastopani so bili v složni harmoniji vsi sloji ljubljanskega prebivalstva, pa še od podružnic SPD so prišli ljubitelji neprisiljene zabave. Pač pa je bilo premalo narodnih noš; te bi bile dale priveditvi več planinskega obiležja. Cilj in namen plesa je bil le deloma dosežen, ker je čisti dobiček dosegel le tretjino predlanskega izkupička, a vendar nam je tudi ta znesek prav dobro došel in nam je pomagal vsaj nekoliko iz stiske. Bolj zadovoljni so bili obiskovalci plesa, ki so pri izvrstni kapljici in dobri jedachi pozabili na vse skrbi, ki jih imajo sami, še bolj pa na tiste, ki jih je imel odbor s prireditvijo.

Naše slike. — Na prilogi: Kredarica — Mali Triglav. Slika nam predočuje našo najvišjo, pa tudi najponosnejšo postojanko — Dom na Kredarici — z Malim Triglavom v ozadju. Trda zima je. Bela snežna odeja pokriva mogočni masiv, kakor da ga je odela v praznično obleko. Veter je zarisal v ospredju na Kredarici v sneg svoje vedno izpreminjajoče se risbe. Ponosni Dom sameva v idiličnem miru, vendar pa nudi pogumnemu smučarju, ki se je povzpел do njega, prijetno in toplo zavetišče.

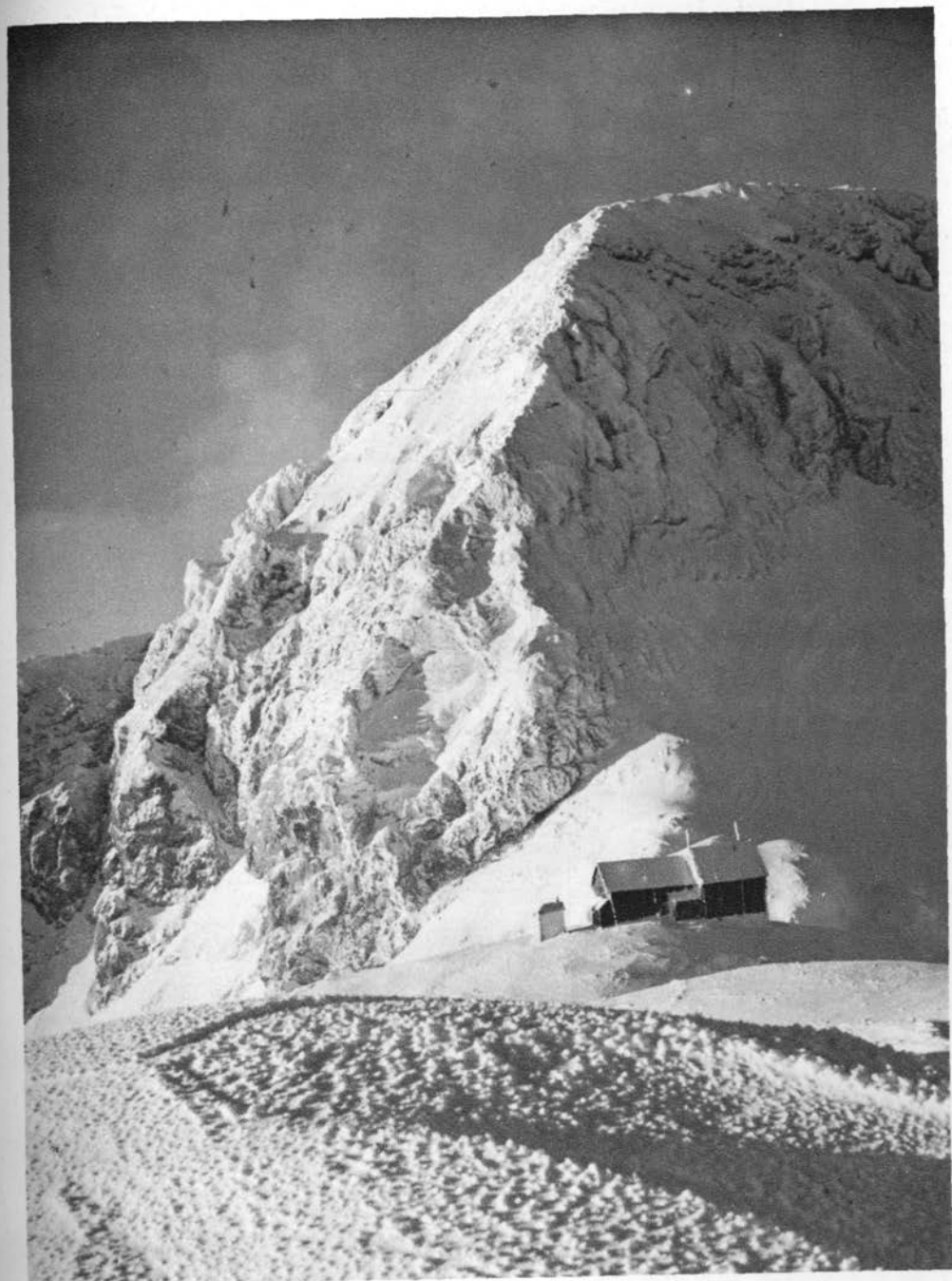
Dr. S. T.

Od uredništva. — Zaradi pičlega prostora smo odložili nadaljevanje članka g. Zazule.

VSEBINA: M. M. Debelakova: Komna (str. 65). — Janko Mlakar: Po zaznamenovanih potih (str. 72). — Dr. H. Tuma: Alpska terminologija (str. 75). — Obzor in društvene vesti: Občni zbor Kranjske podružnice SPD (str. 81). Občni zbor Kranjskogorske podružnice SPD (str. 82). Predavanja naših planink v inozemstvu (str. 83). Letošnji planinski ples v Ljubljani. Naše slike (str. 84).

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — **Izdajatelj:** Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Josip Pretnar, tajnik TOI v Ljubljani. — **Tisk tiskarne** Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.)

»Planinski Vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto Din 40.—, za inozemstvo Din 60.—. — **Naroča,** plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru SPD v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Kredarica — Mali Triglav

Fot. dr. Tomišek Stanko